

ALLIANSSIN LAUSUNTO

RAHANKERÄYSLAKIESITYKSEEN

Suomen Nuorisoyhteistyö - Allianssi ry:n lausunto rahankeräyslakityöryhmän ehdotuksesta hallituksen esitykseksi uudeksi rahankeräyslaiksi

Sisäministeriölle
Viite: SMDno-2016-995

Yleistä

Rahankeräyslain uudistamista selvittäneen työryhmän tehtävänä oli kartoittaa rahankeräystoiminnan nykytila, kehittämiskohteet sekä vaihtoehtoiset toteuttamisvaihtoehdot rahankeräystoiminnan sujuvoittamiseksi samalla estäen epärehellinen toiminta rahankeräysten yhteydessä.

Rahankeräystarpeet ovat monipuolistuneet ja toimintaympäristön muutos (mm. teknologinen kehitys) ovat aiheuttaneet tarpeen rahankeräyslainsäädännön uudistamiselle. Selvityksessä ehdotetaan rahankeräyslain kokonaisuudistusta.

Uudella rahankeräyslailla rahankeräyksen lupamenettelyä sujuvoitettaisiin merkittävästi muun muassa säätämällä rahankeräyslupa toistaiseksi voimassa olevaksi. Lupamenettelyn rinnalle ehdotetaan luotavaksi uusi hallinnollisesti kevyempi ilmoitusmenettely. Ehdotuksen mukaan rahankeräyksen järjestämisen edellytyksenä olisi näin ollen joko rahankeräysluvan hakeminen Poliisihallitukselta tai ilmoituksen tekeminen poliisilaitokselle pienkeräyksen järjestämisestä.

Rahankeräysluvan myöntämisen edellytyksenä olisi pääsääntöisesti rahankeräyksen järjestäjän toiminnan tarkoituksen sekä keräystarkoituksen yleishyödyllisyys. Pienkeräyksen voisi järjestää muuhunkin kuin yleishyödylliseen tarkoitukseen, ei kuitenkaan elinkeinotoiminnan tukemiseen tai yksityishenkilön tai oikeushenkilön varallisuuden kartuttamiseen.

Suomen Nuorisoyhteistyö - Allianssi ry pitää lakiesityksen päälinjoja hyvinä.

Yleishyödyllisyys

Yleishyödyllisten kansalaisjärjestöjen toiminnalla on suuri merkitys suomalaiselle demokratialle ja ihmisten hyvinvoinnille. Rahankeräykset ovat yleishyödylliselle toiminnalle huomattava rahoituslähde ja ne turvaavat kansalaisjärjestöjen toimintaedellytyksiä.

Allianssin mielestä on hyvä, että rahankeräyslain pääsäännön mukaisesti rahankeräys saadaan toimeenpanna yksinomaan varojen hankkimiseksi yleishyödylliseen tarkoitukseen.

Yleishyödyllisyyden määritelmä

Suomen lainsäädännössä yleishyödyllisyyden määritelmä vaihtelee eri säädöksissä. Yleisimmin käytetty määritelmä on tuloverolaissa. Tuloverolain mukainen yleishyödyllisyyskäsite lähtee siitä, että myös osakeyhtiömuodossa toimiva yhteisö voi olla yleishyödyllinen. Tämä ajattelutapa ole

yhtenäinen rahankeräyslain kanssa, jossa rahankeräyksiä ei saisi käyttää elinkeinotoiminnan tukemiseen. Lisäksi esimerkiksi verolainsäädännön tulkintojen pohjana on usein myös markkinatilanne sekä muut kuin suoraan yleishyödyllisen toiminnan tukemisesta nousevat vaikuttimet. Sääntelytarpeiden erilaisuudesta johtuen yleishyödyllisyyden määrittelemisen erikseen rahankeräyslaissa on tarpeellista.

Ehdotetussa laissa yleishyödyllisyydellä tarkoitettaisiin toimintaa yleistä sosiaalista, sivistyksellistä tai aatteellista tarkoitusta varten taikka muuta yleistä kansalaistoimintaa. Yleishyödyllisenä ei ole pidetty yhden henkilön tai rajatun pienen henkilöryhmän hyväksi tapahtuvaa toimintaa.

Määritelmä on hyvä ja rahankeräysten säätelemiseen sopiva.

Rahankeräys

Rahankeräyksen ongelmana on ollut uuvuttava byrokratia, keräyslupien määräaikaisuus sekä tarve uuteen keräyslupaan tai muutoshakemukseen uusien keräyskohteiden tai menetelmien ilmaantuessa.

Allianssi pitää hyvänä, että lakiesityksessä rahankeräyslupa myönnettäisiin aina toistaiseksi voimassa olevana. Hakemusmenettely olisi huomattavasti kevyempi kuin nykyisin. Rahankeräyslupaan saamisen jälkeen rahankeräyksen järjestäjä voisi käynnistää uusia rahankeräyksiä ilman, että uuden keräyksen aloittamisesta tulisi erikseen ilmoittaa viranomaiselle. Keräystuotoista ja niiden käytöstä tehtäisiin ilmoitus viranomaiselle kerran vuodessa ja tämä voisi toteutua järjestäjän taloudellisen vuosirytmien mukaan.

Pienkeräys

Nykyinen rahankeräyslaki rajoittaa tarpeettomasti rekisteröimättömässä muodossa olevien ryhmien mahdollisuutta hankkia rahoitusta rahankeräyksin yhteiskunnallisesti hyväksyttävissä olevaan ja yleisen tai yhteisen edun kannalta tarkoituksenmukaiseen toimintaan.

Ehdotetussa laissa olisi uutena säännös pienkeräyksestä. Pienkeräyksellä tarkoitettaisiin ilmoituksenvaraista rahankeräystä, jossa rahankeräysvarojen määrä saisi olla enintään 10 000 euroa ja jonka kesto saisi olla enintään kolme kuukautta. Sama luonnollinen henkilö saisi olla osallisena korkeintaan kahdessa pienkeräyksessä vuodessa. Pienkeräyksestä pitäisi antaa tilitys kahden kuukauden kuluessa keräyksen päättymisestä.

Pienkeräyksiä saa järjestää yhdistys, säätiö, puolue tai uskonnollinen yhdyskunta. Pienkeräyksessä järjestäjän ei tarvitse olla tarkoitukseltaan yleishyödyllinen, mutta yritykset ovat rajattu pois, koska pienkeräysten järjestäjien toiminnan pääasiallisena tarkoituksena ei voisi olla taloudellisen voiton tavoittelu.

Allianssi pitää hyvänä, että pienkeräysten järjestämisen mahdollistaminen kolmen luonnollisen henkilön rekisteröimättömälle ryhmälle laajentaa kansalaisten muodostamien tilapäisten rekisteröimättömien yhteisöjen mahdollisuuksia kerätä varoja eri käyttötarkoituksiin.

Allianssi pitää hyvänä myös keräystavoitteen rajausta maksimissaan 10 000 euroon, vuosittaisten keräyskertojen rajausta kahteen sekä kahden kuukauden tilitysaikaa. Suurempia tavoitteita

asettavat tahot voivat hakea rahankeräyslupaa. Hyvin pienille ryhmille kolme kuukauden maksimi keräysaika voi olla niiden voimavaroihin ja keräystavoitteeseen nähden lyhyt.

On asiallista, että rekisteröimättömässä muodossa toimivien luonnollisten henkilöiden järjestämien rahankeräysten luotettavuutta vahvistettaisiin velvollisuudella käyttää rahankeräyksen järjestämisessä aina erillistä pankkitiliä, jolla ei ole muuta kuin keräykseen liittyvää rahaliikennettä.

Pienkeräyksen ikäraja

Mikäli pienkeräyksen järjestää rekisteröimätön ryhmä, siihen pitää kuulua vähintään kolme Suomessa pysyvästi asuvaa luonnollista henkilöä. Henkilöiden pitäisi olla täysi-ikäisiä.

Allianssin mielestä täysi-ikäisyysvaatimus on turha. Rekisteröimättömään ryhmään voisi käyttää samoja ikärajoja kuin yhdistyslain mukaan yhdistyksen perustamiseen, jolloin mukana pitää olla vähintään yksi täysi-ikäinen henkilö, mutta tarvittavat kaksi (tai useampi) muuta voisivat olla 16 vuotta täyttäneitä. (Yhdistyslain mukaan yhdistyksen saa perustaa yksi täysi-ikäinen ja kaksi 15 vuotta täyttäneitä.)

On onnetonta kuvitella, että ainoastaan täysi-ikäiset tekisivät yleishyödyllistä toimintaa ja tarvitsisivat mahdollisuuksia järjestää sen rahoittamiseen tarkoitettuja rahankeräyksiä.

Lakiesityksessä täysi-ikäisyysvaatimukselle esitetyt perustelut ovat kummallisia ja osin paikkaansa pitämättömiä.

Perustelu: "Yhdistyslain mukaan yhdistyksen perustajana olevan luonnollisen henkilön tulee olla 15 vuotta täyttänyt. Yhdistyslain mukaista ikärajaa ei voida kuitenkaan sellaisenaan rinnastaa rahankeräyslain rekisteröimättömän ryhmän jäsenille asetettavaan ikärajaan, sillä rahankeräyslain mukainen pienkeräys olisi mahdollista käynnistää ilmoituksenvaraisena ja hyvin nopealla aikataululla. Yhdistyksen perustaminen vaatii siihen liittyvän rekisteröintiprosessin ja yhdistyksen toiminnan suunnittelun vuoksi erilaista harkintaa kuin pienkeräyksen käynnistäminen."

Totuus: Patentti- ja rekisterihallituksen nettisivujen (tammikuu 2018) mukaan uuden yhdistyksen käsittelyaikaennuste on 16 vuorokautta. Pienkeräyksen voi aloittaa kahden vuorokauden kuluttua ilmoituksen tekemisestä. Eli lain täysi-ikäisyyskiellon pystyy halutessaan kiertämään 18 vuorokaudessa.

Perustelu: "Pienkeräyksen järjestämisellä olisi mahdollisuus kerätä jopa 10 000 euron suuruiset varat, joiden käyttäminen lopulliseen kohteeseensa voisi edellyttää erilaisten oikeustoimien, kuten sopimusten tai lahjakirjojen laatimista sekä veroseuraamusten selvittämistä. Suomessa täysi oikeustoimikelpoisuus alkaa kuitenkin vasta henkilön täytettyä 18 vuotta."

Totuus: Veroseuraamukset pystyy selvittämään jokainen täysijärkinen ja viranomaisen tulee esittää näihin liittyvä tieto ymmärrettävästi. Suomessa rikosoikeudellinen vastuu alkaa 15 ikävuodesta. Lisäksi 15-vuotias saa hallita rahaa sekä avata ja hallinnoida pankkitiliä. Mikäli pienkeräyksen toimeenpanossa tarvitaan jotain sellaista, joka vaatii täysi-ikäisyyttä, sen voi hoitaa se, joka ryhmässä on täysi-ikäinen.

Julkinen rekisteri

Ehdotetun lain mukaan viranomaisella olisi velvollisuus pitää julkista luetteloa rahankeräysluvan saaneista sekä viranomaiselle ilmoitetuista pienkeräyksistä. Tämä helpottaa huomattavasti

lahjoittajan tilannetta, sillä hän voi tarkistaa viranomaisen tiedoista, onko rahankeräyksen järjestäjälle myönnetty rahankeräyslupa tai onko pienkeräys asianmukaisesti ilmoitettu viranomaiselle.

Rahankeräyksen toimeenpanijat

Ehdotettu rahankeräyslaki ei enää sisältäisi säännöksiä rahankeräyksen käytännön toimeenpanijasta. Selvityksen mukaan erityisesti pienkeräysten toteuttamiseen erikoistuneita palveluntarjoajia voidaan arvioida ilmestyvän useita lain voimaantulon jälkeen. Allianssin mielestä on positiivista, että rahankeräyksen toimeenpanija voi olla myös muu kuin varsinainen keräyksen järjestäjä, sillä se helpottaa mm. uuden teknologian hyödyntämistä keräyksissä ja esim. keräyslippaiden sijoittelua järjestäjän ”ulkopuolisiin” kohteisiin.

Mikäli keräystoimintaan syntyy ammattimaisia keräyksen toimeenpanijoita, epärehelliset toimeenpanijat voivat aiheuttaa pahoja kolhuja keräysten luotettavuuteen yleisön silmissä. Lahjoittajan silmissä toimeenpanijan rötökset menevät keräyksen järjestäjän piikkiin.

Rikollisen toiminnan kitkemiseksi rahankeräysten järjestäjien on syytä kohdistaa palveluntarjoajiin tiukkaa omavalvontaa. Palveluntarjoajan mahdolliseen rikolliseen toimintaan voitaisiin edelleen puuttua tekemällä asiasta tutkintapyyntö tai rikosilmoitus poliisille.

Rahankeräyksen järjestäjien on myös syytä tarkkailla keräyskulujen kohtuullisuutta tulokseen nähden ja tähän on apua viranomaisten asiasta pitämästä tilastoinnista.

Joukkorahoitus

Joukkorahoituksen kehittyminen on ollut yhtenä pontimena rahankeräyslain uudistukselle. Tätä tarvetta on vähentänyt vuonna 2016 voimaan tullut laki joukkorahoituksesta. Joukkorahoituksen muodoista rahankeräyslain piiriin kuuluukin enää oikeastaan lahjoitusmuotoinen joukkorahoitus, jossa tiettyyn hankkeeseen tai projektiin rahasuorituksen tekevä taho ei saa mitään konkreettista vastiketta tekemänsä suorituksen vastineeksi.

Ehdotettu rahankeräyslaki selkiyttää ja helpottaa myös lahjoitusmuotoista joukkorahoitusta sallimalla pienkeräykset ja rahankeräyksille erilliset toimeenpanijat.

Kirkon oikeus toimeenpanna rahankeräyksiä

Rahankeräyslain osittaisen uudistuksen yhteydessä vuonna 2014 rahankeräysoikeus myönnettiin myös Suomen evankelis-luterilaisen kirkon ja Suomen ortodoksisen kirkon hiippakunnille diakoniatyön hyväksi. Sitä ennen rahankeräys oli kielletty evankelis-luterilaiselta ja ortodoksiselta kirkolta sekä niiden seurakunnilta. Kielto perustuu näiden yhteisöjen oikeuteen kerätä veroja. Samalla perusteella rahankeräykset on vielä nykyäänkin kielletty julkisyhteisöiltä, valtiolta ja kunnilta.

Voimassa olevan lain mukainen menettely, jossa hiippakunnan tulee hakea seurakunnan puolesta rahankeräyslupa, ei ole käytännössä toiminut. Kirkkojen rahankeräystarpeet ilmenevät tosiasiallisesti seurakuntatasolla. Tämän vuoksi lakiesityksen mukaan rahankeräyslupa voitaisiin myöntää Suomen evankelis-luterilaisen kirkon keskusrahastolle diakoniarahaston lukuun, Suomen evankelis-luterilaisen kirkon seurakuntayhtymälle tai seurakunnalle, joka ei kuulu

seurakuntayhtymään ja Suomen ortodoksisen kirkon seurakunnalle.

Allianssi pitää kirkon hyväntekeväisyys- eli diakoniatyötä merkittävänä ja arvokkaana toimintana heikoimmassa asemassa olevien ihmisten auttamiseksi ja se vertautuu monin osin järjestöjen tekemään yleishyödylliseen työhön. Tästä huolimatta Allianssi toistaa vuoden 2014 lakimuutoksen yhteydessä ilmaisemansa kannan, jonka mukaan rahankeräysmahdollisuutta ei pitäisi antaa yhteisöille, joilla on sekä verotusoikeus että rahankeräyslaissa erikseen mainittu mahdollisuus kerätä kolehteja.

Helsingissä

13.3.2018

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Anna Munsterhjelm', with a long horizontal stroke extending to the right.

Anna Munsterhjelm
pääsihteeri